

Številka: 092-3/2008-UK-9

Datum: 18.8.2008

ZAPIS sestanka z naslovom 'Seznanitev s celovitim stanjem onesnaženosti v Celjski kotlini'

Kraj in čas sestanka: Urad RS za kemikalije (URSK), Ajdovščina 4, Ljubljana, 15.7.2008, ob 13.00 uri.

Prisotni:

Marta Slakan, CI Brezje-Proseniško, Boris Šuštar, CI Aljažev hrib, Mojca Plevnik Žnidarec, CI Teharje, dr. Ivan Eržen, ZZV Celje, dr. Milena Horvat, IJS, dr. Viktor Grilc, KI, Alenka Fritzel, MOP, Lea Peternel, MZ, dr. Franc Lobnik, BF, Nina Strle Mašat, MOC, mag. Lucija Perharič, IVZ RS, dr. Marta Ciraj, Vesna Ternifi, Blaž Omahen, URSK.

V Uvodu je udeležence pozdravila direktorica Urada Marta Ciraj. Vodenje je predala Vesni Ternifi, ki je udeležencem predstavila namen sestanka, ki je bil organiziran na pobudo civilne iniciative.

Predstavniki treh civilnih iniciativ (CI Brezje-Proseniško, CI Aljažev hrib, CI Teharje) so v nadaljevanju celovito predstavili (z izračuni, meritvami, poročili o zdravstvenem stanju ljudi, raziskavami, slikovnim materialom, itn.) svoje poglede glede ekološke obremenjenosti treh krajevnih skupnosti v okolici Cinkarne Celje. Po njihovem mnenju je stanje zaskrbljujoče. Podatki iz analiz dr. Lobnika kažejo, da je v Celjski kotlini 6.000 ha kontaminiranih tal, od tega je kar 2.200 ha obdelovalnih, na katerih kmetje poleg ostalih kultur pridelujejo tudi zelenjavo in jo prodajajo kot "ekološko" na tržnici. Pristojne so pozvali, da naj omogočijo monitoring najbolj izpostavljenega prebivalstva v okolici Celja oz. krajevnih skupnosti, monitoring ljudi, vod, zraka ...

Franc Lobnik je apeliral na politiko, naj se končno neha sprenevedati, ker obstaja dovolj dokazov, da je sanacija Celjske kotline nujna. Predlaga vzpostavitev dialoga med občino in prebivalstvom ter okroglo mizo na TV. Meni, da je treba Celjsko kotlino obravnavati kot "hot spot" in ne le pokriti v okviru državnega monitoringa - pripraviti je potrebno posebni model, ki bi bil statistično sprejemljiv. Obenem poziva Ministrstvo za zdravje, da naredi več na račun ogroženosti prebivalstva.

Ivan Eržen je pozval na vključitev države v reševanje problema, ki ga občina sama ne more rešiti na račun starih bremen onesnaževanja Cinkarne. Razrešiti je potrebno konflikte interesov (Tehnopolis - najbolj onesnaženo zemljišče) in poskrbeti, da ljudje zaživijo v bolj zdravem okolju. Lahko se naredijo različne študije, ampak problem bo ostal, dokler se ne bodo poiskale in izvajale rešitve za zmanjšanje onesnaženosti.

Nina Strle Mašat je podala informacije o nerešenih okoljskih problemih v MO Celje: o preseženih vrednostih nekaterih onesnaževal v zraku (delci PM10 in ozon), za katere nimajo sprejetih sanacijskih ukrepov in o onesnaženosti tal s Cd, Pb in Zn. Predstavila je opravljeno študijo sanacije vrtov skupaj z Biotehniško fakulteto, ki se ni zaključila s konkretnimi rešitvami

problema. Poseben problem predstavlja obstoječa proizvodnja TiO_2 v Cinkarni oziroma njen vpliv emisij iz tehnoloških postopkov na okoliške prebivalce. Ravno zaradi tega problema se je oblikovala civilna iniciativa.

Opisala je tudi postopek sprejemanja novega lokacijskega načrta Cinkarna in okoljskega poročila za lokacijski načrt Cinkarna. Veljavni prostorski akt iz leta 1971 ne daje pravne podlage za izdajo dovoljenj za graditev in sanacijo obstoječih objektov in tehnologij, zato je leta 2003 dala Cinkarna pobudo za pripravo novega. V postopku priprave novega lokacijskega načrta je bila skladno z odločbo Ministrstva za okolje in prostor izvedena celovita presoja vplivov na okolje in izdelano okoljsko poročilo. Na okoljsko poročilo so bila v letu 2007 pridobljena pozitivna soglasja MZ, MOP in Zavoda RS za varstvo narave, zato je Mestna občina Celje izvedla javno razgrnitev obeh dokumentov. Svet Krajevne skupnosti Teharje in svet Krajevne skupnosti Aljažev hrib sta izrazila nasprotovanje sprejetju lokacijskega načrta Cinkarna, dokler se ne izvedejo sanacijski ukrepi v proizvodnji TiO_2 in nasprotujejo pa tudi povečani proizvodnji TiO_2 . Pripombe obeh krajevnih skupnosti s strani Mestnega sveta MOC niso bile sprejete, postopek sprejemanja lokacijskega načrta Cinkarna pa se nadaljuje.

Marta Ciraj je poudarila potrebo po sodelovanju pri sanaciji problema oz. ponudila rešitve s predlogom medresorskega sodelovanja med MOP, MKGP, lokalno skupnostjo in drugimi. URSK je pričel izvajati humani biomonitoring s ciljem pregleda celotnega območja Slovenije.

Viktor Grilc je predstavil večplastno problematiko z dvema tipoma onesnaževal v okolici Cinkarne: prvi del predstavlja staro breme Cinkarne (onesnaževanje ožje lokacije, zalednega dela, kmetijskih površin s težkimi kovinami..), za katerega je soodgovorna tudi država, drugi problem pa izvira iz tekoče proizvodnje TiO_2 - prašni delci, plini, odpadna sadra, za katerega je odgovoren povzročitelj. Opozarja na možni sinergizem delovanja navedenih onesnaževal, ki ga lokalna skupnost ne more rešiti sama.

Lucija Perharič je poudarila previdnost pri interpretacijah humanega biomonitoringa pri ljudeh, ki so bili izpostavljeni kemikalijam. Slovenija še nima ustreznih referenčnih vrednosti, zato uporablja referenčne vrednosti drugih držav, ki pa niso nujno ustrezno primerljive. Poleg tega za večino okoljskih kemikalij, z izjemo nekaterih kovin, odnosi med koncentracijami v telesnih tekočinah oziroma tkivih in učinki še niso jasno opredeljeni. Zato je potrebna izjemna previdnost pri pripisovanju vzročnih povezav med izpostavljenostjo in boleznimi. Interpretaciji tovrstnih rezultatov morajo opravljati ustrezno usposobljeni zdravniki.

Milena Horvat se je strinjala, da se je treba usmeriti na ogrožene ljudi v okolici Cinkarne. Izpostavlja, da je vsak "hot spot" zgodba zase, zato ni splošnih navodil, kako postopati. Prioritetno je potrebno izpostavljenost oceniti in podatke predložiti ustreznim državnim institucijam ter nadaljnjo izpostavljenost preprečiti. Zdravstvena študija mora biti širše zasnovana, zajetih mora biti več onesnaževal (upoštevati je potrebno specifično področja, sinergizem, smrtnost, obolevnost, občutljivost ljudi, njihovo starost itd.). Celjska občina naj bo prioritetno obravnavana in iz tega bodo izhajali tudi ukrepi za zmanjšanje tveganja. Predlaga pripravo programa oziroma zdravstvene študije, ki bi zajemala različne parametre, z vključitvijo ustreznih institucij ZZV CE, IVZ, drugih.

Marta Slakan je pristojne zaprosila, da se v biomonitoring vključi tudi krajevna skupnost Brezje - Proseniško, ki je izpuščena iz okoljskih biomonitoringov. Prisotne opozarja, da se pri presipavanju sadre ne orošuje v zadostni meri, zato prihaja do dodatnega onesnaženja.

Franc Lobnik je v nadaljevanju zahteval, da postane dokument tega sestanka - okrogle mize uradni dokument. Predlaga, da se na nivoju vlade ustanovi strokovna skupina za sanacijo ogroženega območja. Obremenitev in izpostavljenost ljudi kemikalijam se mora zmanjšati na sprejemljivo raven.

Nina Strle Mašat je predstavila informacijo o imenovanju strokovnjakov v projektni svet za reševanje problematike onesnaženosti v celjski kotlini, ki ga je oblikoval celjski župan na

osnovi okrogle mize, ki je potekala v marcu 2008. Prisotni so predlagali, da se v ta svet vključijo tudi predstavniki različnih ministrstev (MOP, MKGP, MZ in MG). Nina Strle Mašat je še predlagala, da se izdelata ocena tveganja za zdravje ljudi zaradi vplivov delujoče industrije na območju MO Celje in da je treba javnost informirati, če industrija na tem območju predstavlja tveganje za zdravje ljudi ali ne.

Boris Šuštar je prisotne informiral, da je bil v zvezi z onesnaženostjo Cinkarne obveščen tudi komisar g. Stavros Dimas, ki je bil zgrožen nad podatki in naj bi posredoval pisno opozorilo v zvezi s spoštovanjem okolja na tem področju.

Marta Slakan je opozorila na Ustavo in zapis v njej, da mora biti ljudem omogočeno bivanje v čistem in zdravem okolju. Dodatno je predstavila sliko socialno zelo ogroženih ljudi v krajevni skupnosti Brezje - Proseniško. Strinjala se je, da bi morala država ljudem nuditi nadomestilo. Predstavila je še problem deponije sadre Za Travnikom, ki ni vodotesna in ni zgrajena v skladu z evropsko zakonodajo (direktiva EU 1999/31/EGS, ki opredeljuje zahteve glede gradnje in obratovanja deponij). Izpusti iz te deponije ogrožajo zdravje ljudi in okolje, saj titanova sadra po direktivi EU 31978L0176 (78/176/EGS) velja za škodljivo za zdravje ljudi in okolje in je zato treba postopoma zmanjšati in preprečiti onesnaževanje, ki ga povzročajo takšni odpadki. V bližini deponije je tudi območje Natura 2000, kjer je država zaščitila redke rastlinske in živalske vrste, žal pa ni znala zaščititi tukaj živčih ljudi.

Franc Lobnik je predlagal možnost, da bi se na kontaminiranih kmetijskih zemljiščih gojile rastline, ki niso za uživanje, lahko pa se jih na primer uporablja za biogorivo. Zanimiv je primer ptujske občine, ki pripravlja program gospodarjenja z odpadki. Obstaja možnost analogije.

Ugotovitve in sklepi:

1. Prisotni so se seznanili z informacijo Civilne iniciative glede stanja onesnaženosti prebivalstva in okolja v celjski kotlini.
2. Skladno z razpravo sestanka in informacijo o oblikovanju strokovnega sveta za okoljsko sanacijo Celjske kotline so prisotni predlagali vključitev predstavnikov ministrstev (Ministrstva za zdravje, Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstva za gospodarstvo) v ta svet. V ta namen Urad RS za kemikalije preko ministrice, odgovorne za zdravje, apelira na čim hitrejša imenovanja svojih strokovnjakov omenjenih ministrstev, v strokovni svet.
3. Ob podpisu sklepa o imenovanju strokovnega sveta za okoljsko sanacijo Celjske kotline se informira javnost.
4. Urad RS za kemikalije apelira na člane strokovnega sveta k čim hitrejši pripravi strokovnih podlag za celovito sanacijo.

Okrogla miza se je zaključila ob 15:10. URSK bo informacijo s sestanka dal na voljo javnosti.

Zapisal:
Blaž Omahen

Dopolnila s prejetimi pripombami (18/8/2008):
Lijana Kononenko